ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Γ' ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ, ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ & ΑΝΔΟΚΙΝΗΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: 4

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Πολιτικά*, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερὸν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆςἦθος· Ἔκ τε τῆς ἐμποδὼν παιδείας ταραχώδης ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινας)· περί τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 1.5-8, 1103b2-25*

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἁμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α) Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη **«Σωστό»**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **«Λάθος»**, αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

i. Η Παιδεία απαιτεί την προσοχή του νομοθέτη.
ii. Επικρατεί σύγχυση σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς στόχους της Παιδείας της εποχής του Αριστοτέλη.
iii. Ο Αριστοτέλης διακρίνει τα πολιτεύματα σε σωστά και λανθασμένα.
iv. Όταν κάποιος χτίζει συνεχώς σπίτια θα γίνει αγαθός χτίστης.
v. Ο διδάσκαλος είναι απαραίτητος για την κατάκτηση της αρετής.

Μονάδες 5

β) Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας με συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Μονάδες 5

2. Πώς ο φιλόσοφος συσχετίζει την Παιδεία με την πολιτική στο πρώτο απόσπασμα;

Μονάδες 10

3. Βρίσκετε αντιστοιχία μεταξύ των όσων αναφέρονται στο πρώτο και στο δεύτερο απόσπασμα; Ποιος ο ρόλος του δασκάλου;

Μονάδες 10

4. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως **«Σωστές»** ή **«Λανθασμένες»:**

i. Η φιλία, κατά τον Αριστοτέλη, αποτελούσε την ύψιστη αξία.
ii. Ο Δημόκριτος υποστήριζε ότι ούτε ο ήλιος δεν μπορεί να υπερβεί τα μέτρα μέσα στα οποία κινείται.
iii. Η αρετή, κατά τον Αριστοτέλη, σχετίζεται άμεσα με την ευδαιμονία που προκύπτει από την ενάρετη δράση.
iv. Ο Αριστοτέλης στο τέλος των *Ηθικών Νικομαχείων* εξαγγέλλει το θέμα των *Πολιτικών*.
v. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις έχει διαφορετική σημασία από τη νεοελληνική λέξη κράτος.

Μονάδες 10

5. α) Να γράψετε από ένα αντώνυμο στην Αρχαία Ελληνική για καθεμιά από τις επόμενες λέξεις των κειμένων: κοινὴν, φανερόν, τὸν ἄριστον, εἴληφε, εὐλόγως.

Μονάδες 5

β) Να βρείτε στα κείμενα ετυμολογικά συγγενείς λέξεις με τις επόμενες: συκοφάντης, λαβίδα, περιουσία, κατάφωρος, σχολείο.

Μονάδες 5

6. Αφού μελετήσετε το παράλληλο κείμενο από τα *Πολιτικά* (Γ 7, 1-3/5) του Αριστοτέλη, να σχολιάσετε τη φράση «καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης».

Ύστερα από όσα είπαμε, δίνοντας όλες τις απαραίτητες εξηγήσεις για τα θέματα που μας απασχόλησαν, σειρά στη διερεύνησή μας έχει τώρα το θέμα των πολιτευμάτων, να δούμε πόσα είναι και ποια η φύση του καθενός τους. Και πρώτα, βέβαια, τα ορθά. γιατί οι παρεκκλίσεις και οι διαστρεβλώσεις θα γίνουν 12 φανερές μόλις θα έχουν καθοριστεί τα ορθά πολιτεύματα. Επειδή, όταν λέμε «πολίτευμα», εννοούμε την «αρχή, το σώμα δηλαδή που ασκεί τη διακυβέρνηση στην πόλη», και επειδή η «κυβέρνηση» είναι η ύψιστη αρχή στις πόλεις, αναγκαστικά η ύψιστη αρχή θα είναι ή ένα μόνο άτομο ή λίγα άτομα ή το σύνολο των πολιτών. Όταν λοιπόν ο ένας ή οι λίγοι ή το πλήθος ολόκληρο ασκούν την εξουσία για την εξυπηρέτηση του κοινού συμφέροντος, αυτά τα πολιτεύματα δεν μπορεί παρά να είναι ορθά· όταν, αντίθετα, η εξουσία ασκείται για την εξυπηρέτηση του ιδιαίτερου συμφέροντος είτε του ενός είτε των λίγων είτε του πλήθους, τα πολιτεύματα αυτά είναι παρεκκλίσεις και διαστρεβλώσεις των ορθών. […] Παρεκκλίσεις και διαστρεβλώσεις των πολιτευμάτων που αναφέραμε είναι: της βασιλείας η «τυραννία», της αριστοκρατίας

η «ολιγαρχία», της πολιτείας η «δημοκρατία». Η τυραννία είναι, πράγματι, μια μοναρχία που υπηρετεί το συμφέρον του μονάρχη, η ολιγαρχία υπηρετεί το συμφέρον των πλουσίων και η δημοκρατία το συμφέρον των απόρων, κανένα όμως από τα πολιτεύματα αυτά δεν υπηρετεί το συμφέρον του συνόλου των πολιτών.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ἀνδοκίδου, περί τῶν Μυστηρίων

Στην Πίστιν ο Ανδοκίδης προσπάθησε να αποδείξει ότι το ψήφισμα του Ισοτιμίδη στο οποίο βασίστηκε η κατηγορία με την οποία οδηγήθηκε στην παρούσα δίκη, είχε καταργηθεί και ήταν άκυρο. Αφού ανασκεύασε τις υπόλοιπες κατηγορίες και αποκάλυψε τα αληθινά κίνητρα των κατηγορουμένων, φτάνει στον Επίλογο του λόγου του:

Καί μέν τάδε ὑμῖν ἄξιον (ἐστί) ἐνθυμηθῆναι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἄνδρες ἄριστοι καί εὐβουλότατοι δοκεῖτε γεγενῆσθαι, οὐκ ἐπί τιμωρίαν τραπόμενοι τῶν γεγενημένων, ἀλλ΄ ἐπί σωτηρίαν τῆς πόλεως καί ὁμόνοιαν τῶν πολιτῶν. Συμφοραί μέν καί ἄλλοις πολλοῖς ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους ἤ καί ἡμῖν. Τό δέ τάς γενομένας διαφοράς πρός ἀλλήλους θέσθαι καλῶς, τοῦτ΄ εἰκότως δοκεῖ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καί σωφρόνων ἔργον εἶναι. Ἐπειδή τοίνυν παρά πάντων ὁμολογουμένως ταῦθ΄ ὑμῖν ὑπάρχει. Καί εἰ τίς φίλος τυγχάνει ὢν καί εἰ τίς ἐχθρός, μή μεταγνῶτε, μηδέ βούλεσθε τήν πόλιν ἀποστερῆσαι ταύτης τῆς δόξης, μηδέ αὐτοί δοκεῖν τύχῃ ταῦτα μᾶλλον ἤ γνώμῃ ψιφήσασθαι.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Β1. «Καί μέν δή καί τάδε … ἔργον εἶναι»: Να αποδώσετε στη νεοελληνική το απόσπασμα.

Μονάδες 10

Β2. Τι θέλει να υπενθυμίσει ο ρήτορας στους Αθηναίους;

Μονάδες 10

Β2. α. Να εντοπίσετε τρία ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του αντίθετου αριθμού.

Β2. β. Να βρείτε τρεις αντωνυμίες στο κείμενο και να τις κλίνετε στον αριθμό που βρίσκονται.

Β2. γ. ἐγένοντο, ψηφίσασθαι: Να αντικατασταθούν εγκλιτικά στον χρόνο που βρίσκονται στο β΄ ενικό πρόσωπο.

Β2. δ. γεγενῆσθαι, εἶναι: Να αντικαταστήσετε χρονικά τα απαρέμφατα.

Μονάδες 10

Β5. α. Να εντοπίσετε τέσσερα απαρέμφατα στο κείμενο και να αναγνωρίσετε: Το συντακτικό ρόλο τους, το είδος τους και την ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

Β5. β. Να εντοπίσετε μία ονοματική δευτερεύουσα στο κείμενο και να την αναγνωρίσετε πλήρως.

Μονάδες 10

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!